Hukuk Bölümü Hüküm Uyuşmazlığı Olmadığına Dair 2000/60 E. , 2000/67 K.

- **2247 SAYILI YASANIN 24. MADDESINDE ÖNGÖRÜLEN KOŞULLARI TAŞIMAYAN BAŞVURUNUN REDDİ GEREKTIĞI**
  - RADİYOLOJİ, RADİYOM VE ELEKTRİKLE TEDAVİ VE DİĞER FİZYOTERAPİ MÜESSESELERİ HAKKINDA KANUN (3153) Madde 3

"İçtihat Metni"

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen (Davacı): A.Ö.

Vekili :Av. A.K.

Davalı :Milli Savunma Bakanlığı

Diğer Davacı :Y.G.

Diğer Davalı :Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü

O L A Y :**1-** Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Ana Bilim Dalında teknisyen olarak çalışan Y.G. tarafından, radyum ve röntgen şualarına maruz kalması nedeniyle günde en çok beş saat olması gereken çalışma süresinin dokuz saat olarak belirlenmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle, genel idari yargı yerinde dava açılmıştır.

ERZURUM İDARE MAHKEMESİ ; 1.7.1987 gün ve E: 1986 / 726, K: 1987/496 sayı ile, 3153 sayılı Yasanın 3. maddesi uyarınca yürürlüğe konulan Radyoloji, Radyum ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Tüzüğün 21. maddesinde" röntgen ve radyum ile daimi olarak günde 5 saatten fazla çalışamaz"; 22. maddesinde de " Hastanelerde röntgen ve radyum ile tam müddetle (günde 5 saat) çalışan kimseler hastanenin başkaca işlerinde kullanılamaz. Bunlara gece uykularını ihlal edecek iş verilmemelidir" hükmünün yer aldığı; Rektörlükçe Hastane Başhekimliğine yazılan 13.3.1984 günlü yazıda anılan Tüzüğe göre uygulama yapılarak şuaya maruz kalan personelin günde 5 saat çalışması gerektiğinin belirtildiği; 14.6.1984 günlü cevap yazısında bunun Başhekimlikçe de uygun görüldüğünün belirtilmesine rağmen, daha sonra aynı Başhekimlikçe Dekanlığa yazılan 12.11.1984 tarihli yazıda, Radyoloji Anabilim Dalında sağlıkla ilgili hizmetleri yapan personelin günde 6 saat fiilen şua ile ilgili hizmetlerde, geriye kalan 3 saatte de servisin iç düzeni, alet ve cihazların temizliği ve normal bakımları gibi hizmetlerde çalışarak 9 saatlik mesaiyi tamamladıklarının belirtildiği; 20.5.1985 günlü Dekanlık yazısında da Radyoloji Laboratuvarlarında çalışan personelin haftada 30 saat laboratuvarlarda çalıştırılarak geriye kalan 15 saatte de diğer işler yaptırılmak suretiyle 45 saatlik mesai uygulandığının vurgulandığı; bu durumda, şuaya maruz kalarak çalıştığı anlaşılan davacının, yukarıda yazılı hükümler uyarınca, günde 5 saat çalışması gerekirken 9 saat çalışmasına ilişkin işlemde mevzuata uyarlık görülmediği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar vermiş; bu karar, DANIŞTAY BEŞİNCİ DAİRE'nin 29.12.1987 günlü, E:1987/3003, K:1987/2098 sayılı kararıyla onanmak ve davalı idarenin karar düzeltme istemi de aynı DAİRE'nin 9.2.1989 günlü, E:1988/1867, K:1989/205 sayılı kararıyla reddedilmek suretiyle kesinleşmiştir.

2- Erzincan 200 yataklı 3. Ordu Askeri Hastanesi Radyoloji Servisinde görevli Tbp. Yzb. A.Ö. tarafından, radyoaktif ortamda çalışması nedeniyle günlük çalışma süresinin beş saat olması gerekirken sekiz saate çıkarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle, askeri idari yargı yerinde dava açılmıştır.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ İKİNCİ DAİRESİ; 11.2.1998 gün ve E:1997/602, K: 1998/159 sayı ile, 3153 sayılı Yasa'ya göre çıkarılan Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Nizamnamenin 21, 22 ve 24. maddelerinde, röntgen ve şuaya maruz kalanların çalışma usul ve esaslarının düzenlendiği; Anayasanın 128. maddesinde yer alan, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin hakları ve yükümlülükleri ile diğer özlük haklarının kanunla düzenleneceği ilkesine göre, kamu personelinin günlük ve haftalık çalışma usul ve sürelerinin ilgili mevzuatta detaylı biçimde belirlenmesinin doğal olduğu; kanun ve düzenleyici tasarruf kurallarında, genel idarede görevli kamu personeli yanında, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapan personelin günlük hatta haftalık zorunlu çalışma saatlerinin belirlendiği; mevzuatta, asker kişilerden radyoaktif ışınlarla çalışan personele yıllık izinleri dışında ayrıca bir ay daha izin verileceğini öngören 926 sayılı Kanun'un 126/ c. maddesi ile Gülhane Askeri Tıp Akademisinde radyoloji, radyom ve elektrikle tedavi hizmetlerinde çalışan personelin çalışma süreleri hakkında, anılan Tüzüğe gönderme yapan Gülhane Askeri Tıp Akademisi Yönetmeliğinin 53/3 maddesinden başka bir düzenlemeye rastlanılmadığı; röntgen ve radyum ile günde beş saatten fazla çalışılmayacağını düzenleyen Tüzüğün 21. maddesinin, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli aynı hizmeti yapan personel hakkında da uygulanacağında bir duraksama ve kuşku bulunmadığı; dava konusu işlemde, personelin günlük mesai süresinde en fazla beş saat röntgen ve radyom ile çalışacaklarının, şuaya maruz kalan röntgen uzmanları, teknisyen ve diğer personele nöbet hizmeti verilmeyeceğinin, ancak haftalık kırk saatlik mesaiye, diğer bir deyişle görevli oldukları yerin çalışma saatine tabi olacaklarının belirtildiği; işlemin, üst norm durumundaki kuralların röntgen ve radyom ile çalışmada öngördüğü azami çalışma saatine uyarlılık gösterdiği, hatta bu personele nöbet hizmeti verilmeyeceği yolundaki kuralları yinelediği, ancak günlük – haftalık mesai saatine tabi olup olunmayacağı hakkında mevzuatta bir düzenleme bulunmamasından yola çıkılarak, haftalık 40 saatlik mesaiye uyulacağının öngörüldüğü; üst kurallarda dile getirilen hususlara uyarlı olan ve öngörülmeyen hususta ne yapılacağını düzenleyen işlemin, ilke olarak hukuka aykırılığından söz edilemeyeceği; bunun yanında, Silahlı Kuvvetlerin farklı ve değişik nitelikte bir kamu hizmeti üstlendiği, bu hizmetin farklılığı nedeniyle bazı konularda ayrık düzenlemeler getirilebileceğinin bilinen bir gerçek olduğu; nitekim, GATA Yönetmeliğinin 53. maddesi ile, röntgen ve radyom ile çalışan personelin günlük mesai süreleri bakımından askeri sağlık kuruluşları dışındaki emsallerine göre farklı bir düzenlemeye tabi tutulmalarının, yürüttükleri kamu hizmetinin farklılığından ileri geldiği; davacının görevli olduğu sağlık kuruluşunun, GATA gibi Türk Silahlı Kuvvetleri kuruluş ve kadrosunda olduğu; o nedenle davacının mesleği gereği günde kesintisiz beş saatten fazla röntgen ve radyom ile çalıştırılamayacağı, ancak bu süreyi tamamlamış olsa dahi çalıştığı hastanenin günlük mesai saatine uymakla zorunlu olduğu yolundaki işlemin salt bu yönüyle hukuka aykırı olduğunun düşünülemeyeceği; davacının tabi olduğu statü ve hizmetin özellikleri gereği görevli olduğu kurumun günlük mesai saatine uyacağını öngören işlemin hukuka uyarlı bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş ;bu karar, yasa yoluna başvurulmayarak kesinleşmiştir.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK: A.Ö. vekili, Danıştay'ca onanan İdare Mahkemesi'nin iptal kararı ile AYİM İkinci Dairesi'nce aynı konuda verilen davanın reddi yolundaki karar arasında çelişki bulunduğundan bahisle doğduğunu öne sürdüğü hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle, 22.9.2000 günlü dilekçe ile, Uyuşmazlık Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISININ DÜŞÜNCESİNİN ÖZETİ : 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesine göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için, kararların aynı konu ve sebebe ilişkin olması ve taraflarından en az biri aynı olan bu kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın

yerine getirilmesinin olanaksız bulunmasının gerektiği; olayda, Danıştay'ca onanan İdare Mahkemesi kararındaki tarafların Y.G. ile Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü, AYİM İkinci Dairesi kararındaki tarafların ise Tbp. Yzb. A.Ö. ile Milli Savunma Bakanlığı olması nedeniyle, 2247 sayılı Yasa' daki taraflardan en az birinin aynı olması koşulu mevcut olmadığı gibi, bu sebeple kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesini olanaksız kılan bir durumun varlığından da sözedilemeyeceğinin açık olduğu; belirtilen nedenlerle 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde öngörülen koşulları taşımayan başvurunun reddi gerektiği yolundadır.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ BAŞSAVCISININ DÜŞÜNCESİNİN ÖZETİ: 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinin birinci fıkrasına göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için kararların aynı konuya ve sebebe ilişkin olması, taraflardan en az birinin aynı olması ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesinin de olanaksız bulunması gerektiği; uyuşmazlığa konu edilen olayda, iki ayrı yargı merciince verilmiş, konusu aynı gözükmekle birlikte tarafları farklı olan kararların sözkonusu olduğu; 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinin 1. fıkrası ile, ayrı yargı yerlerinden bir kimse hakkında verilmiş olan çelişkili kararlar nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız olduğu hallerde, bu çelişkinin ortadan kaldırılması ve ilgili hakkında bir çözüm bulunmasının amaçlandığı; bir başka ifadeyle, idari ve askeri idari yargı yerlerince aynı davacıya ve maddi olaya ilişkin kararlar arasında çelişki bulunması halinde hüküm uyuşmazlığının sözkonusu olabileceği; olayda, hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle başvuruda bulunan kişi hakkında verilmiş çelişkili kararlar bulunmadığından, hakkın yerine getirilmesinin imkansızlığından sözedilemeyeceği; aksi düşüncenin, verilmiş kararların yıllar sonra benzer bir davada verilmiş farklı bir karar nedeniyle ortadan kaldırılabilme sonucunu doğuracağı; açıklanan nedenlerle, 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde hüküm uyuşmazlığı için öngörülen koşullar gerçekleşmediğinden başvurunun reddi gerektiği yolundadır.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Mahir Ersin GERMEÇ, Dr. Mustafa KILIÇOĞLU, Sabriye KÖPRÜLÜ, Ayla ALKIVILCIM, Dr. Serdar ÖZGÜLDÜR ve Hıfzı ÇUBUKLU' nun katılımlarıyla yapılan 18 / 12 / 2000 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU' nun 2247 sayılı Yasada öngörülen koşulları taşımayan başvurunun reddi gerektiği yolundaki raporu ve Danıştay Başsavcısı ile AYİM Başsavcısının başvurunun reddi gerektiğine ilişkin düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Danıştay Savcısı O. Cem ERBÜK ile AYİM Savcısı Serdar AKSOY' un başvurunun reddi gerektiğine ilişkin yazılı düşünceler doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

USULE İLİŞKİN İNCELEME :

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24. maddesinin 2592 sayılı Kanun'la değişik birinci fıkrasında, "1 nci maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir." hükmü yer almaktadır.

Anılan hükme göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a)Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli, idari veya askeri yargı mercilerinden en az ikisi tarafından verilmesi,

b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,

c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,

d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,

e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

Hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden, ortada genel ve askeri idari yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu; her iki kararda davanın esasının hükme bağlandığı anlaşılmaktadır.

Her iki yargı yerinde dava konusu edilen ve farklı idarelerce kendi personelleri ile ilgili olarak tesis edilmiş bulunan işlemlerde, davacıların hak veya menfaat yönünden iştirakleri ile maddi olay bakımından birlikteliklerinden sözedilemeyeceğinden,davaların konuları aynı olmadığı gibi; taraflardan en az birinin aynı olması koşulu da gerçekleşmemiştir.

Bilindiği üzere, mahkeme kararı, kural olarak, davanın taraflarını bağlar ve kesin hüküm bunlar için hukuki sonuçlar doğurur. Ancak, verilen karar üçüncü kişileri bağlamaz.

Anılan 24. madde ile, iki ayrı yargı merciinden verilen çelişik kararlar nedeniyle bir kimsenin hakkının yerine getirilmesinin olanaksız bulunması halinde Uyuşmazlık Mahkemesi'nce bu çelişkinin giderilmesi yoluyla, o kimse hakkında bir çözüme ulaşılması amaçlanmakta olup, bu suretle verilecek kararın uyuşmazlıkla ilgisi bulunmayan özel ve tüzel kişileri etkilememesi gerekmektedir.

Diğer bir anlatımla" hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması" durumu; davacı yönünden sübjektif bir nitelik taşımakta ve yargı kararı ile kendisine tanınmış bir hakkın yerine getirilmemesi söz konusu iken, davalı idare yönünden, ilâmı yerine getirmekle yükümlü olması bakımından objektif bir nitelik taşımakta ve davacıya yargı kararı ile tanınmış olan bir hakkın idarece yerine getirilmesinin olanaksızlığını ifade etmektedir.

Olayımızda, hüküm uyuşmazlığının giderilmesi istemiyle başvuruda bulunan davacı A.Ö., Y.G. hakkında İdare Mahkemesince verilmiş bulunan iptal kararı bakımından üçüncü kişi konumunda olduğu gibi; davanın reddi yolundaki AYİM kararı ile kendisine tanınmış bir hak da olmadığından, bahsi geçen kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksızlığından sözedilemez.

Belirtilen durumlara göre, olayda dava konusu ile taraflardan en az birinin aynı olması ve hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşulları gerçekleşmediğinden, 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesine uygun olmayan başvurunun reddi gerekmektedir.

SONUÇ : Hüküm uyuşmazlığının varlığı için 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde öngörülen koşullar birlikte gerçekleşmediğinden BAŞVURUNUN REDDİNE, 18.12.2000 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ ile karar verildi.